

Strategi för industriell omvandling i Norra Mellansverige

Framför dig har du en populärversion av den strategi för industriell omvandling som har tagits fram av Region Dalarna, Region Gävleborg och Region Värmland genom projekten EU Regions in Industrial Transition Pilot och Smart Industri i Norra Mellansverige 2.0.

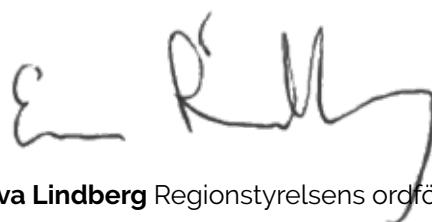
För att skapa denna strategi har eldsjälar från regioner, kluster, science parks och företag öppet samarbetat för att stärka basindustrins roll i omställningen till det fossilfria samhället. Vi har sett stor nytta i att göra det tillsammans. Strategin är en viktig kompass för att införliva projektresultaten och växla upp det samarbete som påbörjats.

Värmland, Dalarna och Gävleborg ingår i ett EU-partnerskap som kallas Norra Mellansverige. Vårt uppdrag är att se till att EU-medel som är avsatta för regionen används på bästa sätt. Det handlar om att öka regionens konkurrenskraft, entreprenörskap och sysselsättning. Vi är tre starka industriregioner som tillsammans bildar en helhet som är mycket större än summan av delarna. I den kontexten har strategin vuxit fram, med fokus på att skapa dynamik och samverkan mellan industriföretag, lärosäten och offentliga aktörer. Och det är i den kontexten som samarbetet lever vidare, när strategin ska realiseras.

I Norra Mellansverige blomstrar skoglig bioekonomi, världsledande industrier och en stor portion kompetens genom samverkan. Vi är en industriregion i världsklass, och med en gemensam röst kan vi ljuda högt för att visa våra styrkor för världen och attrahera morgondagens innovationer och kompetens. Ur vår rika tradition och gedigna kunskap växer en ny generation och en industriell omvandling fram och det stannar inte vid prat. Det ska vi gemensamt se till med denna strategi.

Att samverka för industriell omställning ger många möjligheter när det gäller jobb och konkurrenskraft. Vi skapar vägar som leder till innovation och investeringar, får in nya affärsmodeller och sätter gemensamma mål mot en resurseffektiv ekonomi. Vi vill möjliggöra för människor i Norra Mellansverige att skapa en innovativ, hållbar ekonomi och att röra sig mer sömlöst över både gränser och branscher i regionen. Det vinner vi alla på.

Vad som började som ett samarbete med EU-kommissionen kring industriell omvandling har lett oss fram till denna strategi med konkreta steg som tar oss framåt i utvecklingen. Vi kallar den strategi för industriell omvandling. Nu vill vi ge stafettpinnen vidare till dig som läser detta. Som en uppmuntran att dela berättelser, erfarenheter, idéer och goda exempel, så att Norra Mellansverige och den samhällsviktiga industrin kan möta framtiden på ett hållbart, varaktigt och livskraftigt sätt, med samhällets, människans, miljöns och världens bästa i åtanke.

Eva Lindberg Regionstyrelsens ordförande

En betydelsefull industri

Industrin har stor betydelse för tillväxt och utveckling i Norra Mellansveriges tre län, Dalarna, Gävleborg och Värmland. Här finns en stark och samhällsviktig industri som idag sysselsätter över 50 000 anställda vid mer än 2 500 arbetsplatser. Det är mer än tio procent av regionens totala arbetstillfällen. Bara välfärden (vård, skola och omsorg) sysselsätter fler.

Industrin i Norra Mellansverige består av ett antal traditionellt starka branscher som fortfarande är centrala i ekonomin – stålindustrin, skogsbaserad industri, tillverkning av metallprodukter och tjänsteföretag inom teknikutveckling, digitalisering, underhåll, transport, miljö, säkerhet, och mycket mer.

Enligt rapporten "Basindustrins betydelse för samhället" från 2019 som utgår från 21 större industriföretag inom stål- pappers- och massaindustrin i regionen uppskattas att företagen tillför samhället minst 7,9 miljarder kronor i skatteintäkter varje år. Det motsvarar 20 procent av den totala kommunala inkomstskatten i Norra Mellansverige. Detta är dessutom bara de siffror som går att fånga upp statistiskt. Här ingår inte alla de företag som levererar till industrin, så som IT-konsulter samt transport- och logistikföretag.

Specialstål till hela världen

I Norra Mellansverige arbetar över 10 000 personer inom stålindustrin och framställning av metall. I regionen finns multinationella och världsledande företag inom exempelvis rostfritt stål. Stålprodukterna är ofta specialstål och är en stark exportmotor där 85 procent av produktionen exporteras världen över. Tack vare dessa stora exportföretag finns också en bredd av små och medelstora företag som tillverkar förädlade produkter och som levererar tjänster.

En framtida storindustri med skogen som bas

Inom skogsbaserad industri och bioekonomi har Norra Mellansverige traditionella styrkor med tillverkning av pappersmassa och träprodukter samt

utveckling tillhörande, världsledande teknik. Fortfarande sysselsätter den här industrin 12 000 personer i regionen.

Skogen har en särskild potential i omställningen till ett hållbart samhälle i och med möjligheten att ersätta fossila produkter med förnybara och biobaserade. Norra Mellansverige har en rik tillgång på skog men också tillgång till spetskompetens på områden som papper och massa, förpackningsmaterial, bioplaster, biobränsle, industriell träbyggnation och nya innovativa produkter baserade på skog.

Förädlad metall skapar möjligheter

Över 20 000 personer i Norra Mellansverige arbetar med tillverkning av metallprodukter, maskiner och apparater. Även här finns en stark kombination av världsledande större företag och innovativa små och medelstora företag. Industrin levererar produkter som systemlösningar inom kraftöverföring, sensorer, optik och verktyg för industriella processer. Det finns god potential i regionen att dra nytta av dessa tekniker i regionens tillverkningsindustri samt nyttja andra möjliggörande tekniker i omvandlingen.

Starkt stöd för omvandlingen

Energiomställning, digitalisering, automation, integration av tillverkning och tjänster samt globala värdekedjor skapar nya förutsättningar och ställer nya krav på industrierna. En smidig omvandling är helt avgörande för att behålla tillväxt och konkurrenskraft.

Norra Mellansverige har stora möjligheter att utnyttja digitaliseringen i den industriella omvandlingen. Här finns stark forskning vid såväl universitet och högskolor som forskningsinstitut som är specialiserade på digitala lösningar och tjänster, samt flera företag som arbetar med tjänsteinnovation.

Det industriella ekosystemet i Norra Mellansverige har stor potential. När andelen indirekta jobb ökar med en procent, ökar de kommunala och regionala skatteintäkterna med 32 miljoner per år. Om vi tappar industrijobben och de indirekta sysselsättningar som de skapar, så påverkas samhällsekonomin snabbt negativt.

Varför en strategi för industriell omvandling?

En av vår tids största utmaningar är att bygga ett samhälle helt oberoende av fossila energislag. En utmaning som sträcker sig långt utanför regionens och Sveriges gränser. Industrin och dess värdekedja använder stora mängder energi och är därmed avgörande för att kunna lösa klimatutmaningen. Som följd av koldioxidsnål ekonomi kommer näringsliv och arbetsmarknad att förändras, vissa arbetsuppgifter förändras och andra ersätts av nya.

En viktig del av omvandlingen är energieffektivisering. Energikommissionen förslag är att Sverige ska ha 50 procent effektivare energianvändning år 2030 jämfört med år 2005. Regeringen anser att omvandling till cirkulär och biobaserad ekonomi är av stor vikt för att nå klimatmålen samtidigt som det ger stärkt konkurrenskraft, gynnar näringslivsutveckling och skapar nya jobb. I en cirkulär ekonomi vävs smart produkt-design och tjänstetänk samman med återanvändande av material och produkter och avfall hanteras som en resurs. Den industriella omvandlingen är en viktig

del av vägen mot en cirkulär ekonomi. Dessutom är Norra Mellansverige en stor exportör av material och resurseffektiv teknik, där spjutspetslösningar som tas fram här fortsätter att göra klimatnytta långt efter att de lämnat fabriken.

I Norra Mellansverige finns stora möjligheter att nyttja industrins höga energianvändning och "ledande användning" av förnybara energikällor, så som vattenkraft, vindkraft och biomassa. Det finns möjligheter att bedriva fokuserad kunskapsutveckling och åtgärder kring biobaserade material, biobränslen, solenergi

och smarta nät. Energisystemintegrering med olika energibärare som el och vätgas kommer också att ha stor betydelse för omvandlingen.

Den industriella omvandlingen går inte att välja bort. Däremot är det möjligt att välja hur omvandlingen bör hanteras. Det är företagets eget ansvar att hantera utmaningarna och nyttja möjligheterna som omvandlingen innebär. Men med gemensamma prioriteringar kan regionerna stärka företagets förutsättningar.

Den här strategin kommer av Norra Mellansveriges deltagande i en pilotsatsning kring industriell om-

vandling som leddes av EU-kommissionen. Genom analyser av OECD, expertstöd och genom att byta erfarenheter med liknande regioner i Europa har Norra Mellansverige kommit fram till sex prioriterade insatsområden. Dessa omsätts i en gemensam strategi som ska ta oss till en hållbar och konkurrenskraftig industriell omvandling.

Syftet med denna strategi är:

En stark, hållbar och innovativ industri i Norra Mellansverige som tar tillvara möjligheterna i industrins omvandling.

Utmaningarna och hur vi ska jobba med dem

Det behövs ett mer fokuserat arbete för att främja en hållbar, varaktig och livskraftig utveckling i de små och medelstora företagen i Norra Mellansverige. Utifrån industrins utmaningar och behov av omvandling ser vi sex prioriterade insatsområden.

1. Öka innovationskapaciteten i små och medelstora företag

Det är lätt att glömma bort den viktiga roll som små och medelstora företag spelar i regionens ekosystem. I Norra Mellansverige har 95 procent av företagen 250 anställda eller färre. Hela 85 procent av företagen har under 50 anställda. De här företagen utgör ett helt nödvändigt leverantörssystem för de större företagen, men innovationskapaciteten hos de mindre företagen är lägre än vad som kan anses önskvärt.

STEG SOM TAR OSS FRAMÅT

- Skapa plattformar för kunskapspridning och starkare interaktion mellan företag, forskare och det civila samhället.
- Använda industrins egna behov av omställning som drivkraft för innovationer.
- Stötta framväxten av nya affärsmodeller och ny teknik för cirkulär ekonomi.
- Verka för att flera små och medelstora företag ska använda sig av digitaliseringens möjligheter.
- Stödja små och medelstora företags förändringsförmåga med resurser för strategisk utveckling.

2. Förbättra matchning av företagens kompetensbehov och arbetskraftsutbud

I och med globaliseringen har företagen ett annat kompetensbehov än tidigare. Det behövs mer högkvalificerad arbetskraft. För svaga kopplingar mellan industriföretagen och utbildningssamordnare leder till obalans mellan behoven och utbudet av arbetskraft. Det hela försvåras av att befolkningen blir allt äldre och unga ofta väljer bort industrijobb samt söker sig till storstadsområden.

STEG SOM TAR OSS FRAMÅT

- Utveckla och testa nya insatser för att industrin ska attrahera och behålla fler kvinnor, ungdomar och utrikesfödda.
- Utveckla system som matchar rätt kompetens till rätt arbetsuppgifter.
- Utbilda strategiska kompetenser inom specialisering, till exempel hållbar produktion.
- Skapa möjligheter för kompetensutveckling på arbetstid för att göra arbetsplatser attraktiva.
- Etablera flera yrkes- och uppdragsutbildningar inom prioriterade områden.

3. Öka investeringsnivå inom forskning och innovation

Den offentligt finansierade forskningen i Norra Mellansverige ligger under EU-genomsnittet. Företagens investeringar i forskning ligger också lågt även om spridningen är stor. Det finns ett behov av resurser till utvecklingsområden med potential som också kan locka privata investeringar. Utveckling av innovationsledning och att fler ser möjligheter för innovation utgör potential för den industriella omvandlingen.

STEG SOM TAR OSS FRAMÅT

- Öka forskningsanslagen till lärosätena och koppla dem till smart specialisering.
- Utveckla och stärk den regionala kapaciteten för forskning och innovation.
- Utveckla långsiktiga forsknings- och innovationssatsningar.
- Länka samman testbäddar, företag och forskare och gör det möjligt att skala upp lovande teknologi.
- Utveckla innovationsupphandling i alla sektorer för att stärka lokala förutsättningar.

4. Utveckla industrin mot koldioxidsnål och cirkulär ekonomi

Koldioxidsnål ekonomi kan ses som en stor utmaning för industrin, men också som en stor möjlighet där utmaningarna kan vara en motor för tillväxt och innovation. Lösningarna kan omvandlas till nya produkter, affärsmodeller, tjänster och företag. En viktig del av omvandlingen är användandet av biobaserade, förnybara resurser samt energieffektivisering. Genom att produkter och material återanvänds samt att avfall hanteras som en resurs kan företags ekonomi och konkurrenskraft förbättras samtidigt som vi får en minskad miljöpåverkan.

STEG SOM TAR OSS FRAMÅT

- Utveckla mer fokuserade åtgärder som hör samman med smart specialisering, utsläppsfria bränslen, förnyelsebar el och smarta elnät.
- Initiera fler offentlig-privata partnerskap och bygg kapacitet kring innovationsdrivande upphandlingar.
- Etablera nätverk av testbäddar för den cirkulära bioekonomin och möjliggör inlärningsprocesser kring nya produkter eller tjänster.
- Utveckla produktionen av hållbara byggnader.
- Utveckla industrins produktion till att bli koldioxidsnål och cirkulär.

5. Öka graden av internationalisering i små och medelstora företag

Eftersom industrin i Norra Mellansverige är exportinriktad är tillgång till den globala marknaden en nödvändighet. Fler små och medelstora företag som är underleverantörer till stora företag behöver vidga sina marknader för att minska sin sårbarhet. För det behövs kompetens och internationella nätverk.

STEG SOM TAR OSS FRAMÅT

- Skala upp det befintliga strategiska innovationsarbetet i Norra Mellansverige internationellt.
- Marknadsför kompetens och testbäddar på internationell nivå.
- Utveckla smart specialisering och ta vara på styrkeområden över länsgränserna.
- Stötta kluster och uppmuntra små och medelstora företag att delta i internationella nätverk.
- Använd multinationella företag med närvaro i Norra Mellansverige för att utveckla starkare samarbetslänkar.

6. Förbättra strategisk samordning och styrning

Trots att stödsystemet för innovationer i Norra Mellansverige är relativt välutvecklat när det gäller kluster, science parks och testbäddar, finns det ingen tydlig övergripande strategi för att vägleda samarbetet. Det behövs ett strukturerat arbete med att samla in och samordna olika pågående initiativ för att kunna växla upp.

STEG SOM TAR OSS FRAMÅT

- Kartlägga, samla in och samordna olika pågående initiativ.
- Skaffa kompletterande data och analyser och rekommendationer från externa källor som ger legitimitet.
- Etablera gemensamma strukturer för engagemang i entreprenöriella upptäckandeprocesser.
- Växla upp pilotinitiativ och investeringar i Norra Mellansverige.
- Etablera öppna innovationsplattformar.

Strategins genomförande

Strategins prioriteringar och insatser kommer behöva genomföras i bred samverkan mellan Norra Mellansveriges regioner, det företags och innovationsstödjande systemet, regionens universitet och högskolor och givetvis helt avgörande regionens företag.

Förutom vikten av bred involvering är flera av frågorna komplexa när det gäller såväl befogenhet, kapacitet och genomförande. Att definiera konkreta aktiviteter och hur insatserna till slut ska utformas behöver därför tas vidare i ett större arbete som kommer att samordnas av regionerna inom ramen för respektive utvecklings- och smart specialiseringsstrategier och det regionala utvecklingsansvaret. Vad som är viktigt att göra i denna strategi är att peka ut ramarna och förutsättningar för genomförandet.

Vill du veta mer om arbetet och bli delaktig iandet av framtida handlingsplaner? Ta kontakt med respektive regionalt utvecklingsansvarig.

Region Dalarna, Regional utvecklingsförvaltning

Telefon: 023-49 00 00

E-post: region.dalarna@regiondalarna.se

Region Gävleborg, Näringsliv och innovation

Telefon: 026-15 40 00

E-post: naringsliv.innovation@regiongavleborg.se

Region Värmland, verksamhetsområde regional tillväxt

Telefon: 010-831 50 00

E-post: info@regionvarmland.se

Tack till alla er som med stort engagemang bidragit till strategins tillkomst.